

Matvienko A.S.
Institute of Graduate Studies
Taras Shevchenko National University of Kyiv

WAYS TO INCREASE PROFITABILITY OF THE UKRAINIAN BANKING ACTIVITY

Summary

The ways to contribute to the bank profitability under conditions of the current concurrence were treated. The complex of recommendations to increase bank profitability using the foreign experiences was elaborated. The scheme of the measures contributing to the increase in bank profitability is offered.

Keywords: profitability, analysis, banking activity, assets, liabilities, banking system, document «Basel II».

УДК 658

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ В ОЦІНЦІ ВАРТОСТІ КАПІТАЛУ БАНКУ

Микуляк О.В., Гайдук І.Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Розкрито методику діагностики фінансового стану підприємства, обґрунтовано необхідність системного аналізу фінансового стану банку. Визначено особливості ефективного управління акціонерним капіталом.

Ключові слова: акціонерний капітал, діагностика фінансового стану банку, оцінка вартості капіталу, ліквідність, платоспроможність.

Постановка проблеми. Однією із основних цілей діяльності комерційного банку є отримання запланованих фінансових результатів при діючих нормативних вимогах, ступінь дотримання яких відображають в узагальнюючій фінансово-економічній характеристиці банку – його фінансовому стані. Тому метою управління банківською установою є забезпечення відповідних умов для отримання бажаних фінансових результатів при одночасній підтримці необхідного рівня її фінансової спроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням аналізу та оцінки фінансового стану банків значну увагу приділили такі зарубіжні науковці, як Р. Дж. Кемпбелл, Р. Л. Міллер, П. С. Роуз, Дж. Сінки, Г. С. Панова, Л. В. Давидова. Цим аспектам приділяли увагу й вітчизняні вчені, зокрема О. Д. Вовчак, Г. В. Савицька [9], С. П. Халява, Т. Д. Костенко [7], Л. О. Примостка, Н. Шелудько, А. М. Герасимович [1], О. В. Крухмаль, О. О. Гетьман [4], С. А. Святко, В. М. Кочетков та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Результати, одержані у процесі розрахунку показників фінансового стану ПАТ КБ «Приватбанк», будуть корисними для оцінки банківської діяльності щодо формування і використання акціонерного капіталу.

Метою статті є визначення сутності та напрямів проведення діагностики фінансового стану банку у системі оцінювання вартості акціонерного капіталу.

Постановка завдання. В умовах нестабільності світового фінансового ринку об'єктивна та оперативна оцінка фінансового стану банківської системи регулюючими органами країни з метою зменшення або нівелювання можливих ризиків набуває особливої актуальності. У процесі реалізації стратегічного управління банківською системою, як головним елементом фінансового сектора України, пріоритетним завданням виступає удосконалення оцінки фінансового стану з урахуванням умов існуючого зовнішнього середовища та внутрішніх економічних особливостей.

Виклад основного матеріалу. Актуальність цієї теми полягає в недостатньому рівні вивчення тео-

ретичних і практичних питань оцінки фінансового стану банку.

На підставі узагальнення підходів вітчизняних та зарубіжних вчених можна вважати, що фінансовий стан банку – економічна категорія, яка характеризує фінансову діяльність банку за певний період часу на підставі оцінки системи показників, які відображають ефективність управління фінансовими ресурсами, фінансову стійкість, ділову активність та ліквідність фінансової установи.

Оцінка фінансового стану в умовах ринкових відносин особливо важлива для вирішення проблем банку, пов'язаних з його стабільністю на конкурентному ринку, та подальшого розвитку. Тому процес аналізу фінансового стану є необхідним у діяльності кожного банку.

Фінансова стійкість банку є головною умовою його існування та умовою активної діяльності. Її формують під впливом об'єктивних та суб'єктивних чинників і оцінюють за допомогою комплексних показників, які лежать в основі рейтингових оцінок діяльності банків [3].

Фінансовий стан банківської установи визначають загальним рівнем ефективності управління його активами і пасивами, при цьому якість та скоординованість управління ними відображають в основних коефіцієнтах, що характеризують фінансовий стан банку, зокрема у показниках достатності капіталу, якості активів, рентабельності, ліквідності, рівня ризиків [2].

Російський економіст Г. М. Щербакова зазначає, що фінансовий стан банку визначається загальним рівнем ефективності управління його активами і пасивами, при цьому якість управління ними відображається в основних коефіцієнтах, що характеризують фінансовий стан банку, зокрема у показниках достатності капіталу, якості активів, рентабельності, ліквідності, рівня ризиків [10] (рис. 1).

Для оцінки фінансового стану ПАТ КБ «Приватбанк» проаналізуємо показники економічної діяльності банку за останні п'ять років (2009-2013 рр.) (табл. 1).

Проводячи фінансово-економічний аналіз ПАТ КБ «Приватбанк», використаємо ці показники:

Рентабельність активів = чистий прибуток / активи

Рентабельність власного капіталу = чистий прибуток / власний капітал

Коефіцієнт достатності = власний капітал / активи

Коефіцієнт надійності = власний капітал / зобов'язання

Коефіцієнт загальної ліквідності = активи / зобов'язання

Обсяг фінансово-аналітичної інформації дає змогу простежити динаміку тенденцій економічного розвитку банку, а також оцінити головні фінансові показники.

За допомогою даних, наведених у табл. 2, можна зробити висновок про фінансово-економічний аналіз діяльності банку.

Рентабельність є відносним показником ефективності роботи банку. Нормативне значення цього коефіцієнта для рентабельності активів – 0,75-1,5. Як бачимо, ці показники приймають нормативні значення.

Оптимальне значення рентабельності власного капіталу – 0,1-0,2%. Для досліджуваного спостерігаємо зменшення цього показника і в 2011 р. його мінімальне значення нижче за нормативне. Однак загалом можна зробити висновок, що власний капітал банк використовує досить ефективно.

Коефіцієнт достатності капіталу має бути не менше 0,1. У нашому випадку цей коефіцієнт відповідає нормам.

Оцінку незалежності, а відтак і стійкості щодо кон'юнктурних змін на ринку проводять за допомогою аналізу відношення власного капіталу до зобов'язань. Цей коефіцієнт називають коефіцієнтом надійності. З даних, наведених у таблиці 2, бачимо, що коефіцієнт надійності у 2012 р. зменшився відповідно до 2011 р., але в 2013 р. цей коефіцієнт зростає. Це означає, що банку щораз більше довіряють.

Загальна ліквідність характеризується відношенням зобов'язань банку незалежно від терміну їх виконання до активів незалежно від терміну їх надходження. Значення цього нормативу має бути не менше 1. Це означає, що загальна ліквідність Приватбанку з кожним роком збільшується.

Розглянемо коефіцієнти, що характеризують фінансову стійкість банку: коефіцієнт надійності; коефіцієнт фінансового важеля; коефіцієнт участі

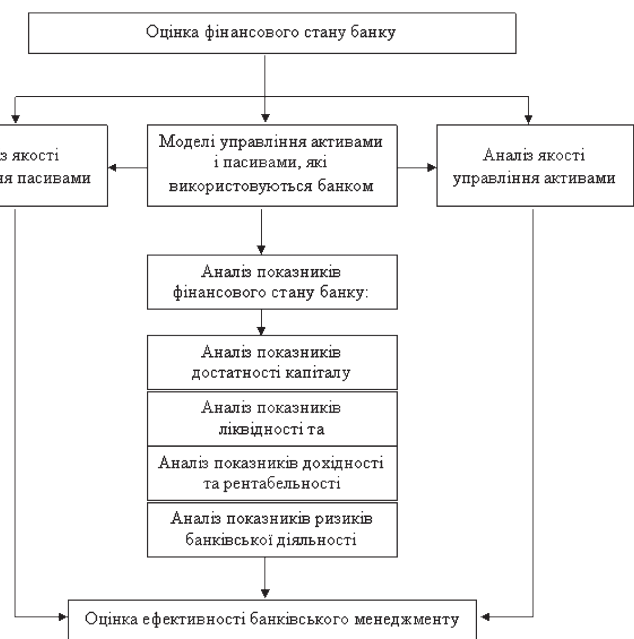

Рис. 1. Схема оцінки фінансового стану комерційного банку

власного капіталу у формуванні активів; коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом; коефіцієнт мультиплікатора капіталу [6] (табл. 4).

Коефіцієнт надійності (співвідношення капіталу банку і залучених коштів за мінімально допустимого значення не менше 5,0 %) станом на початок 2012 р. становив 15,48%, а станом на 2013 р. зріс на 1,04% і склав 16,52%, на початок 2014 р. становив 13,35%, тобто цей показник зменшився у порівнянні з попереднім роком на 3,17%.

Враховуючи нормативне значення коефіцієнта надійності, "ПриватБанк" має високу забезпеченість власним капіталом, а, отже, високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від стихій у залученні вільних коштів грошового ринку, бо має вдосталь своїх, дешевших, які можна розміщати в кредити господарюючим суб'єктам та в інвестиції.

Дані тієї ж табл. 4 показують, що коефіцієнт фінансового важеля при максимально допустимому співвідношенні 1 : 20 становив на 2012 р. 6:46, на 2013 р. – 6 : 05, а на початок 2014 р. – 7:42.

Таблиця 1

Дані для проведення фінансово-економічного аналізу ПАТ КБ "Приватбанк"

Показники	Станом на 01.01.2010	Станом на 01.01.2011	Станом на 01.01.2012	Станом на 01.01.2013	Станом на 01.01.2014
Розмір чистих активів	86 066 130	113 437 222	145 118 473	172 428 712	196 128 529
Статутний капітал	6 791 530	8 860 202	13 545 171	14 897 555	16 352 079
Власний капітал	10 810 295	12 204 927	16 480 712	19 964 685	20 791 059
Чистий прибуток	1 050 490	1 370 178	1 425 816	1 532 760	1 873 392

*Складено автором на основі [8]

Таблиця 2

Узагальнення результатів фінансово-економічного аналізу ПАТ КБ "Приватбанк"

Показники	2009	2010	2011	2012	2013
Рентабельність активів	1,1	1,15	1,22	1,21	0,98
Рентабельність власного капіталу	8,35	9,12	10,23	11,53	8,99
Коефіцієнт достатності %	0,09	0,1	0,13	0,15	0,19
Коефіцієнт надійності	0,106	0,12	0,13	0,17	0,12
Загальна ліквідність	110,86	112,69	113,55	111,70	113,05

*Складено та розраховано автором на основі даних таблиці 1

Вихідні дані для обчислення показників фінансової стійкості Приватбанку 2009-2013 рр.

№	Вихідні дані, тис. грн.	Умовні позначення	Розрахунок показників на кінець періоду				
			2009	2010	2011	2012	2013
Вихідні дані, тис. грн.							
1.	Власний капітал	К	10810295	12204927	11679968	19746979	20 791 059
2.	Акціонерний капітал	Какц	5951324	7465852	8860202	13545172	14897555
3.	Залучені кошти	Зк	6897213	7035109	89009204	101392483	118237078
4.	Активи загальні	Аз	10678549	11375159	127113095	148840720	196128529
5.	Активи дохідні	Ад	7546789	8967168	96445860	105047606	117422919
6.	Активи недохідні	Ан	10937197	12359714	13995178	22065489	31417801
7.	Активи капіталізовані	Ак	15423025	17658120	1801944	2018056	2475773

*Складено автором на основі [8]

Таблиця 4

Показники фінансової стійкості ПАТ КБ «Приватбанк» у 2009-2013 рр.

Найменування показника	Умовні позначення	Станом на					Оптимальне значення
		31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	
Коефіцієнт надійності	Кн	13,22%	14,68%	15,48%	16,52%	13,35%	Не менше 5%
Коефіцієнт фінансового важеля	Кфв	5:28	6:18	6:46	6:05	7:42	У межах 1:20
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів (достатність капіталу)	Кук	11,5%	12,0%	12,3%	13,17%	10,76%	Не менше 10%
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	Кзк	0,11	0,15	0,14	0,12	0,15	-
Коефіцієнт захищеності дохідних активів	Кза	-0,2	-0,17	-0,11	-0,05	-0,02	-
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	Кмк	8,3	9,0	9,99	9,38	12,46	12,0-15,0 разів

Це свідчить також і про те, що банк підвищив активність щодо залучення вільних коштів на грошовому ринку, навіть за високого забезпечення власними коштами, що також є доказом того, що ПриватБанк на сьогодні залишається лідером серед комерційних банків України.

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів дещо підвищився з 2012 р. порівняно з 2011 р. (з 12,3% до 13,17%), а у 2013 р. знизився до 10,76% за оптимального значення не менше 10%, що і підтверджує вище встановлену тенденцію його високої ролі.

Розраховані дані табл. 4 свідчать про зростання захищеності власного капіталу збільшенням вкладення його також у власні капіталізовані активи – основні засоби і нематеріальні активи. Це підтверджується зростанням відповідного коефіцієнта у 2013 р. з 0,12 до 0,15 порівняно з 2012 р., у 2012 р. захищеність власного капіталу порівняно з 2011 р. зменшилася до 0,12.

У 2009-2011 рр. спостерігаємо тенденцію до зниження банком захисту дохідних активів власним капіталом. Так, якщо у 2011 р. цей коефіцієнт мав вже від'ємне значення -0,11, то вже у кінці 2012 р. – 0,05, а на початку 2014 р. дорівнював -0,02. Це свідчить про те, що розмір власного капіталу зріс, але разом з тим значно зросли й недохідні активи, і вони мають значне перевищення у порівнянні з власним капіталом.

Щодо коефіцієнта мультиплікатора капіталу, який характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом, то за оптимального співвідношення 12,0-15,0 разів, цей коефіцієнт в 2011 р. становив 9,99 раз, 1 2012 р. скоротився до 9,38 рази, а в 2013 р. зріс до 12,46 рази. Зміни в 2012 р. свід-

чать про те, що темп зростання активів перевищує темп зростання акціонерного капіталу і, по-друге, – про наявність тенденцій зниження використання «потужностей» із їхнього залучення з акціонерного капіталу, проте ця тенденція змінюється на початку 2014 р.

Отже, крім коефіцієнта захищеності власного капіталу та коефіцієнта мультиплікатора капіталу, всі головні показники взяті для аналізу фінансової стійкості банку, мають тенденцію до зростання (коефіцієнт надійності, коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів, коефіцієнт захищеності власним капіталом дохідних активів). Можна із впевненістю сказати про те, що фінансова стійкість ПриватБанку достатньо забезпечена його капіталом і він може захистити фінансовий капітал від ймовірних ризикованих втрат не лише сьогодні, але й у подальшому майбутньому, що підтверджує його статус лідера в Україні.

Висновки і пропозиції. Таким чином, можемо стверджувати, що фінансовий стан банку – це економічна категорія, яка характеризує фінансово-економічну діяльність банку за допомогою певної системи аналітичних показників у чітко визначений момент часу.

Проведене дослідження сучасних методів оцінювання фінансового стану банків дає підстави констатувати, що єдиної універсальної методики аналізу не існує і гіпотетично існувати не може, враховуючи постійний динамізм та чутливість глобального фінансового ринку. Тому можна лише визначити дві головні форми оцінювання фінансового стану банку: по-перше, прямий контроль або обов'язкове оцінювання; по-друге, саморегулювання або ініціативне оцінювання фінансово-економічної діяльності.

Проаналізувавши усі кроки системи оцінки акціонерного капіталу, можна зробити висновок, що ПАТ КБ «Приватбанк» майже по всіх категоріях знаходиться на високому рівні, тобто в категорії «надійний». Це означає, що банк менш чутливий до ринкових ризиків. Проаналізувавши фінансовий стан банку «Приватбанк», можна зробити висновок про те, що

банк знаходиться в групі стабільних банків. Проведений аналіз підтвердив рейтинги, які були надані банку з боку НБУ, і належність до першої групи банків.

Результати, одержані у процесі розрахунку показників фінансового стану ПАТ КБ «Приватбанк», будуть корисними для теорії і практики аналізу банківського капіталу.

Список літератури:

1. Аналіз банківської діяльності: підручник / [А. М. Герасимович, І. М. Парасій-Вергуненко, В. М. Кочетков та ін.]; за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2010. – 599 с.
2. Банківська енциклопедія [Текст] / Під ред. д.е.н., проф. Мороза А. М. – К.: ЕЛЬТОН, 1993. – 328 с.
3. Васькович, І. М. Деякі аспекти фінансової стійкості комерційного банку [Текст] / І. М. Васькович // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 2 (33). – С. 40 – 43.
4. Гетьман О.О. Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.М Шаповал, О.О. Гетьман – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 307с.
5. Дані фінансової звітності банків України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.
6. Дзюблюк, О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлик. – Тернопіль, 2009. – 316 с.
7. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: видання 2-ге перероблене та доповнене. Навч. посіб. / Т.Д. Костенко, С.О. Підгора, В.С. Рижиков, А.А. Герасимов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
8. Основні показники діяльності ПАТ КБ «Приватбанк» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://privatbank.ua>.
9. Савицька, Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 654 с.
10. Щербакова Г. Н. Анализ и оценка банковской деятельности (на основе отчетности, составляемой по российским и международным стандартам) / Г. Н. Щербакова. – М.: Вершина, 2007. – 464 с.

Микуляк О.В., Гайдук І.Ю.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ДИАГНОСТИКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ В ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КАПИТАЛА БАНКА

Аннотация

Раскрыта методика диагностики финансового состояния предприятия, обоснована необходимость системного анализа финансового состояния банка. Определены особенности эффективного управления акционерным капиталом.

Ключевые слова: акционерный капитал, диагностика финансового состояния банка, оценка стоимости капитала, ликвидность, платежеспособность.

Mikulyak O.V., Haiduk I.R.

Lviv I. Franko National University

DIAGNOSTICS OF FINANCIAL CONSISTING IS OF CAPITAL BANK RATING

Summary

Methodology of diagnostics of the financial state of enterprise is exposed, the necessity of system analysis of the bank financial state is reasonable. The features of effective management equity are certain.

Keywords: equity, diagnostics of the financial state of bank, capital rating, liquidity, solvency.